

6
83

РАТНЕ УСПОМЕНЕ

Написао
ЉУБ. Ј. БОЈОВИЋ

ЦЕНА ДИН. 4.—

БЕОГРАД
Штампарија Драг. Грегорића Страх. Бана 93.
1926

10 = 1954 87751

Б.б
83

Важетости Родолубу
Господину Луки Беловићу
редактору

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И Бр. 45391

од
Шкоца

ЉУБ. Ј. БОЈОВИЋ
новинар

РАТНЕ УСПОМЕНЕ

Написао
ЉУБ. Ј. БОЈОВИЋ

ЦЕНА ЛИН. 4.—

Београд, 1926 године.

РАТНЕ УСПОМЕНЕ

1876 — 1926

Пре 50 година Србија је први рат водила за ослобођење подјармљене наше браће у Старој Србији, Македонији и Босни и Херцеговини.

20. јуна 1876 год. први је топ пукао и наш је српски народ отпочне борбу с Турском, која никад није давала мира пограничном нашем становништву.

Лепо је у песми: „Јека од гусала“, рекао пок. Јован Драгашевић:

„Где бејаху куле и кубета,
Ту се дижу турска мунарета;
Гди с' појаху песме божанствене,
Ту урличу оце и дервиши.
Србин сеје а Турчин пожњева,
Србин ради а Турчин се слади,
Србин роди а Турчин одводи;
Српска земља турски спахилуци;
Српска чеда турски заточници.
Нигде мира за Србина нема,
Нигде станка ни весела данка.“

То је и довело до првог рата пре 50 година, да се опрости несношљивог комшије, који се више није могао подносити.

Била ми је 21. година, млад, бујан, одушевљен за борбу, за све што је неправдо, и ја сам из Београда отишао у Алексинац, упућен од војне команде као капетан, са сабљом и кајасом од шика, гди сам се јавио пок. Јови Милановићу, члану

Главне Контроле, који је био главни интендант целокупне војске на бојишту.

Нико се овог вредног човека не сећа, а то је био један неуморни радник и стално на послу. Интендантура му је била у алексиначком начелству а на шуматовачком брегу више Алексинца, од 1. до 15 августа 1876 године биле су најјаче битке, сваког дана од 5 до 8 сати увече.

Кад Турци нису могли да продру и да уђу у Алексинац, они пређу преко Мораве ка Суповцу, да нас нападну са бока, кад нису могли да продру правим цариградским друмом, којим су дошли из Ниша до Шуматовца.

Наши су одмах променили положаје, ушанчили се поред Мораве до Ђуниса и Делиграда а пок. Хрватовић, иза Ђуниса улогорио се испод једног брега, да препречи Турцима пут ка Крушевцу.

За главне команданте имали смо онда руске официре, и ако је по чину било наших виших официра и спремнијих и бољих.

Сећам се као данас да је било:

У Бобовишту био је мајор Голошчапов, на Ђуниском вису пуковник Межењиков, на Адровцу Рајевски, а у Делиграду са командом ђенерал Чарњајев и Коморов.

Све се борило до 18 октобра 1876 год и тога дана Турци заузеше Ђунис, и на захтев Руског Цара, дошло је до примирја, докле идуће године и сама Русија није ушла у рат и прешла преко Дунава и дошла под Плевну.

У мају месецу, пре месец дана од поласка у рат, био сам се оженио, и у Августу из Делиграда пишем мојој млади да ми пошаље слику, да видим

како изгледа, јер сам је у оном ратном метежу изгубио из вида и заборавио како је изгледала, Лепо ми је пок. Митрополит Михаило рекао: „Немој Љубо да се жениш. Треба жену хранити“, а нико ми не рече да ће рата бити.

Младица је дошла из Баје у Бачкој и одмах је наишла на незгоде, патње и муке свакојаке. Рат је увек био такав и остаће докле света траје.

Баш на Св. Луку 18 октобра 1876, кад је Ђунис пао узјашем на коња и дођем трећи дан у Београд.

Говорило се доцније „Шта дрема ко Ранко на Дрини“. Није пок. Ранко Алимпић дремао, он је добро пошао у Босну и пошао Бијељини, но из Беча је поручено да не иде више напред, јер то не би желела Аустрија, пошто је Босну и Херцеговину за се била наменила.

И на конгресу у Берлину, мислим да је сам Горчаков рекао Аустрији: „Босна и Херцеговина доћи ће Аустрији главе“. — И дошла јој је, после толико година борбе и мука свакојаких.

Све сам ово доживео и дочекао благодарећи Богу, који ми је здравље подарио.

ПЕСНИК

Није лако песник бити,
Божијег ту треба дара,
Када песник песме пева,
Са анђелима разговара.

*

Да песнику сунца није,
Соколића, — чарних гора,
И љубави — рајских чари,
Бујних река и извора,

*

Песник неби пера узо,
Ни певати ништа мого,
Природа им све то дала,
Песницима Бог помого.

*

Песничко је красно срце,
Узвишене душе њине,
Свима маште увек јаке,
То ми дато са висине.

*

Од срца је свака песма,
Та у срцу — срце ствара.
Гоњенима наде даје,
Омладини пут отвара.

*

Скромност њина нечувена,
Песме сами идеали,

Кад је живот врло мучан.
На судбу се он не жали.

*

Сви песници песме пишу,
Како души да угоде,
Братском слогом и љубављу,
Да нам душу препороде.

*

У песмама ми видимо,
Огледало наших дана —
Где је правда и неправда,
Бол и туга опевана.

*

Код песника варке нема.
Са знамењем сви се роде, —
Зло никоме да помисле,
Спесмом збрате, с песмом сроде.

*

Презрели су сва богатства,
Масне плате и сва звања —
Песнику је чиста душа,
Песнику се свако клања.

*

Споменици подигнути,
Показују њине славе —
И кад умре — песник живи,
Песме ће их да прославе.

*

Благо оном, ко је песник,
 Они су' звезда водиља —
 Бог песника нама даје,
 Вечито их благосиља.

БРАТ и СЕЈА

(из ратних трофеја)

Бор и Јела израсли су,
 Напоредо — ко два ока,
 Јела с Бором китила се,
 Ко са струком босиока.
 Бор су брацом називали,
 Дадосе му име Брана,
 Виту Јелу сејом звали,
 Наденули име Стана.
 Одрасли су брат и сеја,
 Брана брзо мајор поста —
 Стана сеја сва је сретна,
 Брат у рату жив јој оста.
 Осташе без родитеља;
 Брана живот не промени;
 Сеју хтео да удоми;
 Па он онда да се жени.
 Рат за ратом без престанка,
 Код куће је сеја сама;
 Бежанији дође време,
 Стиже сеиз с порукама:

„Командант“ ме посла к теби,
 Коморџијска ту су кола,
 Брже само да се бега —
 Сад како је теби воља.“

Официрке све утекле —
 „Да бежимо — вели Стана —
 Заједно ћу с мојим бралом,
 Доста бејох самохрана.“

Спремила се што мож брже,
 Кућу целу затворила —
 Што је могла понела је,
 С комшијама опростила.

До Приштине сретно стигла,
 Ту су Брану сачекали;
 Продужише даље пута,
 Док се Драча дочепали.

Бежанија без реда је,
 Једно мислиш, друго дође,
 Неко сретно, неко ружно,
 Ретко који добро прође.

Слегла се је бежанија,
 Чека лађе — па да бега —
 Арнаути навилили,
 И пуцају озго с брега.
 Плач у Драчу на обали,
 И плакање деце, жена;
 Поумира свет од глади,
 Непогоде од времена.

Болничарка лепа Дара,
За беганье спремна чека;
Упозна се брзо с Браном,
Прилепи се уз човека.
Заборави братац сеју,
Сеја оста на обали —
Лепа Дара — мајор Брана,
У лађу се укрцали.
Званична су то сад лица,
Дара крст на руди носи;
Седи десно до мајора,
Подиграва и пркоси.
Оста Стана лутајући,
Тражећ брата на обали —
Оде лађа препуњена,
Три пут више изостали.
Киша пада ко из кабла,
Под ведрим се небом спава;
Бежанија Богу тешка,
Никог нема да спасава.
Наредник се Јован нађе,
Дивну Стану он је гледо,
Како јури, тражи брата,
Сеја била њежно чедо.
Јова крчи Стани пута,
Да у лађу ући може.
Нађе места за обоје;
Страдалници Бог поможе,
Оде лађа преко мора,

У лађи су сви весели —
Спашени су сви од смрти,
Сад обалу душа жели.
Дивно морем путовати,
Широко је сиње море.
Сигурнија земља много,
И лепше су чарне горе.
У Швајцарску сви стигоше,
Лакнуло им души било —
Ко да су се сад родили,
У слободи сваком мило.
Сеја гледа спасиоца,
Дављеник се сламке хвата —
Кума себи брзо нашли;
Девера и старог свата.
Венчаше се у Женеву,
У туђини доста бише;
Рат европски свршио се,
Бежаније нема више,
Вратише се домовини,
Сеји ствари разграбљене,
А кућице, мале зграде,
Од граната порушене.
Лепа Дара — мајор Брана,
Ни од куда да се јаве,
На све стране писало се,
Оду попу да пријаве.
Ко се роди, ко се жени,
Попе тачно списак воде;

Који умре ил погине,
 У протокол то заводе.
 „Није мајор умро децо,“
 Рећ ће прота Живко стари,
 Ја би о том мора знати,
 Војничке су хитне ствари;
 Познајем ја добро Брану,
 Да је умро сви би знали;
 Из спискова официра,
 И њега би избрисали.
 Да прегледам још један пут,
 Ове моје књиге старе —
 Може да се и погреша —
 И поп брише наочаре:
 „Ко би јоште слушо света,
 По свету је умро давно —
 У књигама њега нема,
 А званично то је главно.
 Немој снајо свет да слушаш,
 Ових дана доћ ће Брана —
 Пољубише попи руку,
 И са Јовом оде Стана.
 Једног дана изненада,
 Ко из неба па на врата;
 Мајор Брана вратио се,
 Загрлила сеја брата.
 „Да опростиш твојој бралу,
 Намера ми није била —
 Пре времена лађа крену.“

Сеја брату опростила.
 „Сад опрости и ти сеји,
 Што је друга нашла себи,
 Сви се братски изљубише,
 Прашташ брату, брат ће теби.

Праштање је у животу,
 Једна божија врлина;
 То је мелем свакој души,
 А живот је пун горчина,
 Нема брата рођенога,
 Мајка докле га не роди,
 Нити сеје може бити,
 Која брату да не годи.
 Благо свакој девојани,
 Која има брата свога;
 Брату, који има своје сеје;
 И кад мари кој за кога.

Болничарка лепа Дара,
 Вратила се из Атине —
 Црвен крстић на грудима,
 Покрива тајне Дарине.
 Свак се сећа бежаније,
 И европског грозног рата,
 Дара љета превалила;
 Оста она неудата.

Брана се је оженио,
Често Драча он помене,
То у рату тако бива,
То су ратне успомене.

САН РАЊЕНОГ СОКОЛА

Шта прича лобања једног српког војника
Година 1918

Приснило се ноћас мени:
Да се зора зарумени,
А у зори рањен соко,
Рањен тешко и дубоко,
Рањен соко баш у крило —
И мени је жао било,
Јер он кликће тужно тако,
Да сам и ја за њим плако,
На груди га узех своје:
„Мој соколе добро моје,
Боле ли те крило које,
Је сул' тешке ране твоје,
Могул да те лечим чиме,
Кажи мени, побратиме?“

Све већма се зора шара,
Рањен соко проговара:
„Не боли ме толко рана,

Колко судба уплакана;
 Није мени крила жао,
 Нит сам за њим закликтао,
 Већ ме боли рана друга —
 То је тужна прича дуга —
 Та ми прича срце кида,
 Душу ломи и раскида —
 О, кад би је само чуо,
 Ти би с бола иструнуо“!

Већ и сунце јавља зраке,
 Гони маглу и облаке —
 На груди га метнух голе:
 „Кажи мени шта те боле,
 Кажи мени, мој соколе?“

Рањен соко крилом тресе
 И у причу занесе се:
 „Кад сам јуче летет хтео,
 Бол ми срце разболео.
 На једну се спустих грану —
 Под њом младост закопану,
 Гледале су многе очи,
 А гроб један то сведочи,
 А на гробу да га жали,
 Преломљени крстић мали,
 Ни цветића а ни траве
 Да му никне чело главе,

Међу крила савих главу
 Сањах судбу ал' крваву —
 Ко да у час паде тама,
 Откопа се рака сама.
 Спава земља, ћуте стене,
 А крај раке отворене,
 Док бол дршће у тој страви
 Лобања се једна јави.

*

Где мрак беше сјај се створи,
 И лобања проговори:
 „И ја бејах негда соко,
 Летех дуго и високо,
 А крила ми беху јака,
 Крила — Срце у јунака.
 Кад рат плану ја сам знао,
 Све за чим сам војевао;
 У борбе сам прве био,
 И љуто се обранио.
 Ранише ме на пет места,
 Ал мој живот тад не преста.
 Ја сам вером ране видо,
 Ране видо и извидо,
 Ал тако је било време —
 Ко рањена заробе ме.
 А када ми ране прошле,
 Тад су друге ране дошле,
 Ране што ме и сад троше —
 У ропство ме одведоше.
 Било нас је много тада,
 И великих беше јада.
 Гонише нас пешке свуда,
 Путовасмо дуго тако,

То изрећи није лако,
 Морали смо маршем проћи,
 Десет дана, десет ноћи,
 Борећи се с муком клетом,
 Под немачким бајонетом,
 На коњима јашу они,
 Тако Немац нас прогони,
 И не да нам нигде стати.
 Свуд нас мржња с псовком прати,
 Зима стегла, муке знамо,
 Ми на пољу ноћивамо.

Док студени ветар хуче —
 С дуга пута ноге буче.
 Изломљени, гладни, жедни,
 Неопрани, јадни бедни,
 На ноћишта ту и тамо,
 Ко без душе попадамо,
 Тако данас, тако сутра,
 И све тежа беху јутра,
 Све горчији наши часи,
 И многи се живот гаси,
 Сваки клоно, изнемого,
 И на путу помре много.

*

Кроз Србију кад смо ишли,
 Многи би нам наши пришли,
 Да нам даду јела хлеба,
 Ал то клети Немац не да.
 Наше жене плачу с тога,
 И призивљу самог Бога,
 Да он казну Немцу даде.
 Што нам ствара горке јаде,
 И у прса себе бију,

И у дом се тужне крију;
 Наши путем кад су бдили,
 Из баре су воде пили,
 Јер нам Немац муке ствара.
 И неда нам из бунара;
 Кога хоће он убија.
 И зла многа нама свија,
 Да пропишта просто свако,
 Мучише нас путем тако.

*

До Земуна пешке тако,
 Свуд нас Немац у смрт шаље —
 Од Земуна возом даље!
 Где би с нама, куд нас воде
 Без ичега и слободе —
 Није нико мого знати —
 Свуд нас тешка тајна прати.

*

За три дана и три ноћи,
 Кад смо с дуга пута стали,
 И тек тада ми смо знали
 Где смо дошли, шта је с нама,
 Да живимо у — жицама!
 У лагеру муке тиште,
 Јер ту беше мучилиште.
 Ту годину дана бејаш.
 Увек гладан, нит се згрејаш,
 Тад лагерске бацих траље,
 Ту не хтедох остат даље,
 И побегох ноћи једне,
 Кроз даљине непрегледне.
 И кроз страже кроз све страве,
 Срећно пређох преко Саве.
 Не опази нико мене

Кроз пределе замагљене.
 И своје се селу кренух,
 И блажен се већ осменух.
 И већ ступам у дом мили,
 Где се моји снови крили,
 И на њена куцам врата,
 Када минух крај вајата,
 И она ми већ отвара,
 И ја стадох, бол се ствара;
 Он и Она. .седе, зборе,
 Вино! Светлост! — страсти горе
 Он одвратан демон ниски,
 Поднаредник аустриски,
 Погледа ме, па ме мери,
 А она се лудо цери.
 „Ја сам!“ — рекох у горчини.
 Невешта се она чини,
 И од чуда, док нем стајем,
 Рече: „Ја те не познајем!“
 Сав се стресох тад од беса,
 Поверовах у чудеса, —
 Нек се сруше сва небеса!
 И пакао нек отвара
 То што живот разочара.
 То што од ње зачу тада,
 С чега душа горко јада,
 У мени се живот смути,
 Јекнух грозно: „Јаде љути!
 Здробите се тврде стене!
 Не познаје мужа... мене?!“
 И полетех у том чину,
 Да је здробим у прашину.
 И док дрхтах с болом, муком,
 Она само махну руком,

Кријућ грехе, душу палу:
 „Та не збијај, море, шалу:
 Зар ти мени муж си био? !
 Ил си можда нешто снио,
 Ил превару неку сплео,
 Ил си можда полудео?!“

*

Око мене све се смрче,
 Руке ми се с болом грче,
 И дигох се на њу цео,
 Освете сам страшне хтео.
 Ал ме смео демон ниски,
 Њен љубазник аустријски.
 Изгубих се у ноћ црну,
 И нога ми не посрну,
 Освета ми јаче сину,
 И одлетех у планину .
 А о раме пушку мету,
 И подигох своју чету —
 Да се борим са висина,
 Против нашег душманина,
 Додија нам ропско стање,
 И развисмо четовање.

* * *

Борисмо се мушки, смело,
 Долазисмо и у село,
 Ноћу, када живот стане —
 И ту бесмо док не сване.
 Ту слазисмо ради хлеба,
 И осталог што нам треба,
 Сутра опет у планину —
 Убијамо војску њину,
 Из заседе и са стења,
 Сред гомиле од камења.

*

Хујале су мрачне горе,
 Јер лавови ту се боре!
 Падале су главе њине,
 Сред понора и урвине.
 Наше пушке брзо смире,
 Ту и њине официре,
 И тиранске мрачне слике
 Жандарме им перјани!
 Што мучише народ тако,
 Да је с муком и проплако,
 Доста толко о том реко,
 Тренутак сам само чеко,
 Па да платим оном скоту,
 А и жени за срамоту !
 План освете ја прикривах,
 Преко других распитивах,
 Шта осећах, то је грозно —
 Од наших сам све упозно.

*

Једном.. (али чујте само!)
 Јавише ми: Он је тамо !
 Беше вече. Спреман стојим,
 У село се спустих тио,
 Нигде звезде, мрак све скрио,
 Не види се прст пред оком,
 У дом ступих једним скоком.
 Врата шкрину, он с њом стоји!
 И ја рикнух: „Сад сте моји!“
 Једним метком њега сруших,
 А њу стегох и угуших,
 За трен застах, шта ћу с њима?
 Још времена за све има,

Да се казни жена худа,
 Те да о том знају свуда,
 Да угушим мржњу, јаде,
 Узех оба па их бацих
 Преко прага и ограда. —
 На пут села, да их виде,
 Те по селу глас да иде:
 Какву казну људи мере
 Кад их жене изневере
 А њина се љубав прода,
 Душманину нашег рода!

*

Исте ноћи кроз тишину,
 Опет одох у планину.
 А већ сутра зачух гласе,
 Што по селу свуда зашли,
 Да их мртве тамо нашли.
 И потеру дигли с тога,
 Ал не беше, ништ од тога!
 Планина ме пуста крије,
 Где још нико дошо није.
 Моја смелост беше ретка,
 А штити ме брзометка.

*

Дуго за тим ја се борих,
 Много њиних ја оборих,
 Светио сам жртве наше,
 Што под њима попадаше,
 И њима сам страх задаво,
 И подизо наше право!

*

А кад дође ора друга,
 Наша војска крену с југа,

И Бугаре када смлави,
 Бајонет се и мој стави,
 У редове наших дива —
 Слободу ми душа снива,
 Ја се борих као хала,
 И многа је глава пала,
 Од пушке ми и од мача,
 И моћ наша тад надјача.

*

Ал доживех ја коб ретку, —
 Борба беше на свршетку;
 Ја у борби измеђ први —
 Јуришамо преко крви.
 Баш пред Нишом, ужас боја
 Какав до сад не постоја.
 И сред тутња што све тресе,
 И мој живот занесе се .
 Посред дима, праха врела,
 Падох згођен по сред чела.
 Ево, још се рупе виде,
 Где ми тане живот скиде .

*

И кад сврши своје јаде,
 На лобању светлост паде,
 Светлост, која све позлати,
 И лобања журно сама
 Поново се у гроб врати.
 А над њом се склопи рака,
 И ту неко дуго плака...

*

Ко то беше? — Нисам знао;
 И када сам рањен пао; :
 Тек тад видех да сам сниво,

И закликтах жалостиво,
 Јер то ми је теже било,
 Нег рањено моје крило!“

*

Потекоше мени сузе,
 Кад сокола љубит узе:
 „Мој соколе ,добро моје,
 Ја осећам ране твоје,
 И сан страшни твој разумем,
 Ал тешити ту не умем —
 То је одјек ратног бола,
 Не мож' да се заборави,
 То су јади без пребола;
 То је што се с тугом јави,
 Рана, која крвљу пламти,
 Што ће вечно да се памти,
 Као у'жас прошлих дана,
 Некад жића загорчана,
 Затрована муком љутом,
 И слободом утргнутом!

*

А сад мируј, мој соколе,
 Да те мине што те боле,
 Јер Слобода данас сјаје,
 И нови нам живот даје!

Године 1915 по други пут се оженим и био сам исте среће као у рату 1876 године.

Кад су Немци прешли преко Дунава код Београда, будем и ја принуђен да бежим, а жену и кућу и све оставим.

На Торлаку били су наши постепено повлачећи ка Авали.

Један ће војник рећи:

— Ђе ћеш Брко, ђе ћеш?!

— Ту сам и ја, ту сам!

— Треба и ти да си овде, има овде и твога и ти си ово замутио.

Идући пешице тако ка Торлаку, мислио сам на тога војника, који је имао права кад ми је то казао.

После кратког времена, у два маха интерниран сам први пут у Нежидер, а доцније у Болдогасоњ, где сам у ропству провео две године и три месеца, благодарехи женама, које нису имале друга посла него да грађане оптужују аустријским властима, и да им шпијунују.

За интернирања имам да заблагодарим и Хрватима, аустријским официрима, који су у Гувернеману онда у Београду жарили и палили.

Срби су све то предали заборау, и ако они то нису заслужили.

У лагеру често сам нашим говорио; ако ми са нашим савезницима не победимо Аустријанце, Турке, Бугаре и Немце, они који су рат у Србији желели, немају се куд више вратити.

Бо г је добар он је паћеницима помогао, жица,
лагера и смрти ослободио нас.

Било нас је много који смо мутили, а мало их
је остало који су се до краја борили.

Тешко је живети у жицама,
И хранити се бундевама.

НЕВЕСИЊСКИ УСТАНАК

Кад је у Невесињу 19 јула 1875 године пукла прва пушка за ослобођење Босне и Херцеговине, братска Русија, похитала је да устаницима што пре помогне. Знало се, да немају пушака и муниције и читави транспорти пушака послати су из Русије преко Црног Мора, Турске, Румуније, Бугарске и Србије.

Рат са Турском не би био 1876 године, да није било босанско-херцеговачког устанка; устанак је рат убрзао, јер је Србија прва била, која се због устанка спремала и добровољце скупљала.

Пок. др. Лаза Костић објавио је 5. маја 1882 године једну полузваничну депешу наших ондашњих власти, из које се, на жалост, види јавно издајство ондашње званичне Србије, и написао је песму, како је његово српско срце онда осећало. Једина се онда наша Србија, која се за љубав Аустрије испољила противу устанка, рођене браће своје.

ПУШКЕ

Чачак 5 маја 1882 год.

„Читави транспорти пушака који су из Бугарске кроз Србију хтели да кријумчаре за Босну извесни агитатори, ухваће ни су овде. Транспорте спроводе наоружани Црногорци. Власт је задржала оружје и учинила што треба, да се овим бушкачима стане на пут. Сва је прилика да агитација иде из словенских одбора, потпомогнута нашим „књижевницима“, јер маса ових Црногораца има руске пасоше издате и визиране у Софији.“

„Чега се паметан стиди, тиме се луд поноси.“ тако и наши званични кругови у оно доба, да се **освете** пок. Јовану Ристићу и друговима, јер су они због укидања слободне штампе у 1882 години, били принуђени да образују Акционарско Друштво Српске Књижевности, само да би могли као странка новине издавати.

Клеветани су људи, који о тим транспортима пушака нису ни појма имали, нити су имали толико новчаних средстава за војне набавке и набавку пушака и муниције.

Издајнике је Др. Лаза Костић најбоље жигосао овом песмом:

Подигле се танке пушке,
Из далека из родбине,
За невоље чуле мушке,
Чуле су да јунак гине.

*

Чуле да се јунак диго,
У по љуте, голе зиме,

Да је свакој муци свико,
Само нема, нема чиме.

*

Гвоздено им срце смело,
У гвозденим стрепи грудма,
И гвожђе се смилувало,
Како неби срце људма!?

*

Гвоздено их срце вуче,
Преко река, преко мора,
Тамо где се јунак туче,
Посред оних српских гора.

*

Пребродише Море Црно,
Не тонуше у пучини,
Ни Турчин их није сврно,
Влах се њима невешт чини.

*

Смето њима није нико,
Бугарин их вољно трпи;
До Србије воз је стиго,
Да како ће, како Срби?!

*

Та Србом су оне пошле,
Српској муци пут им наго,
До Србије сад су дошли,
Благо њима, благо, благо!

*

Србија их сад већ има,
Јунаку су ближе кући,
Сад, још мало па ће њима,
Од милине, срце пући!

Ту је, ту је, већ и Чачак,
 Али — беде невидовне! —
 Ту их чека један мачак,
 Жутогарне длаке товне.

*

Заступи им даље путе,
 Многим коњем и жандаром.
 Мачак длаке црножуте,
 У заносу жутогарном.

* * *

Јадна пушко! Ти си хтела,
 Да јунаку будеш друга,
 Воља ти се гаси врела,
 Кукавац се теби руга.

Др. Лаза Костић.

После овога следовали су из Беча ордени Гвоздене Круне и двокатнице и мале зелене пакљукане кесице.

Корупцијо — корупцијо!
 Ти пљачкашка продукцијо!
 Зеленаша кад нестане,
 Корупција кад престане —
 Благостање ће да настане —
 Ил' ће свијет да пропадне!
 Казне има за свакога —
 Бојте се људи; бој те се Бога!

Бојо.

